

Het NPLG op de Groninger manier

Hoe verloopt het NPLG-proces bij de provincie Groningen tot nu toe?

Op 10 juni kwam de minister met de startnotitie NPLG. Ook in Groningen is de opgave fors en vraagt het om inspanning, wendbaarheid en kracht van de agrarische sector en andere partijen die actief zijn in het landelijk gebied. De grootste uitdagingen liggen in onze veenweide gebieden en de veenkoloniën. Er zullen dingen moeten gaan veranderen maar ook in de toekomst zal de landbouw in Groningen een belangrijke rol spelen. Groningen is en blijft een landbouwprovincie. De doelen voor Groningen lijken niet onhaalbaar. We gaan er als provincie mee aan de slag omdat wij inzien dat dit nodig is om de natuur te herstellen en de vergunningverlening van het slot te krijgen. We doen dit wel op onze eigen Groningse manier, samen met de partijen in de gebieden.

Na een oriëntatiefase, zijn we begonnen aan de planvormingsfase. Vanaf 2024 willen we met enkele complexere herinrichtingsprojecten aan de slag en zoveel mogelijk gaan uitvoeren.

We zijn met een adviesbureau en tal van partners en belanghebbenden aan de slag gegaan om een Gebiedsplan-op-hoofdpijnen te ontwikkelen. Dit plan bestaat uit een schetsplan van de 8 gekozen deelgebieden in de provincie Groningen, met daarin de problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen voor de doelen Natuur, Water en Klimaat. Naast de drie hoofddoelen nemen we ook Water/Bodem/Klimaat als onderligger mee, alsmede landschap, landbouwtransitie, erfgoed, recreatie etc. Dit plan is begin januari 2023 gereed. Met dit plan willen we het gesprek aangaan met de 8 deelgebieden. De doelgroep is de agrarische sector, natuurorganisaties en alle belangstellenden die zich aanmelden voor bijeenkomsten. Per deelgebied zal een gespreksleider en een inhoud-coördinator de gesprekken faciliteren. Deze input wordt verwerkt in het gebiedsprogramma 1.0 dat op 1 juli met name de stand van zaken weergeeft met betrekking tot de opgave.

Via een project met de Provincies Fryslân, Drenthe en Groningen zullen we in de loop van 2023 een innovatiesubsidie van de grond tillen; duurzame innovaties die echt bijdragen aan de gestelde doelen. Ook hebben we een meetprogramma ontwikkeld naar stikstof (maatregelen) in de omgeving van ons enige overbelaste N2000-gebied; Liefstingsbroek. Een uniek meetprogramma in Nederland!

In de communicatie met de sector en de deelgebieden vinden we het belangrijk om daadwerkelijk te luisteren naar de individuele boeren. Wel staan we voor de doelen. In de planvorming proberen we met medewerking van boeren de juiste maatregelen te nemen en zoveel mogelijk maatwerk toe te passen.

Wat zijn de knelpunten voor de provincies?

1. Planning NPLG en gebiedsproces

Dit is een transitie die alleen kan slagen wanneer we die samen met de partijen in het gebied vormgeven. De snelheid die het Rijk nastreeft is nodig om op korte termijn een werkbaar perspectief te creëren voor natuur, agrariërs, inwoners en ondernemers in het landelijk gebied en vergunningverlening weer op gang te brengen. De strakke planning in combinatie met de omvang van deze opgave zet een zorgvuldig gebiedsproces onder druk. Tijdens bijeenkomsten met boeren merken we dat de sector de tijd nodig heeft om de opgaven te kunnen plaatsen en daarbij een beeld te kunnen schetsen hoe de toekomst eruitziet voor de provincie, voor de specifieke deelgebieden en uiteindelijk ook hoe de toekomst eruitziet van het eigen bedrijf. Wij willen benadrukken dat het vormgeven van de maatregelen, de invulling van de hoe-vraag, altijd in samenspraak dient te gebeuren met partijen die actief zijn in de verschillende deelgebieden. De concretisering van de doelen voor natuur en klimaat worden in januari/februari bekend gemaakt. Het provinciale gebiedsprogramma dient door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Dit betekent dat voor het gehele gebiedsproces er zo'n drie maanden overblijven. Of de planning haalbaar is, is ook afhankelijk van draagvlak in de gebieden. Dit wordt mede bepaald door het perspectief dat wordt geschetst in het landbouwakkoord en een oplossing op korte termijn voor de PAS-melders.

Hierdoor kan op 1 juli alleen een stand-van-zaken plan worden opgeleverd waarbij de opgave per gebied wordt geschetst en waarbij een indicatie van maatregelen zijn omschreven. Maatregelen zijn nog niet ingetekend op de kaart. Deze stap vraagt om meer tijd en zorgvuldige afstemming. Een stand-van-zaken plan schuurt natuurlijk wel met de opdracht van het Rijk om te komen met een toetsbaar-plan dat kan worden doorgerekend.

2. Perspectief voor de landbouw (inclusief Pas-melders) in relatie tot de opgaven in de gebieden

Het perspectief voor boeren wordt door het ministerie samen met de agrarische sector ontwikkeld en verwerkt in een landbouwakkoord. Veel is nog onduidelijk en er moet nog stevig gewerkt worden om de noodzakelijke randvoorwaarden voor deze transitie te realiseren.

De maatregelen die nodig zullen zijn om de doelen te behalen zullen een enorme impact hebben op het werk en verdienmodel van agrariërs. Voor ons college blijft het perspectief voor de agrarische sector randvoorwaardelijk voor deze transitie. Een inkomensdaling (als gevolg van derogatie/7^e NAP/GLB-NSP en NPLG) van circa € 20-40 k/jr valt niet op te

vangen met ecodiensten of ANLB. We begrijpen de keuze om het perspectief in een apart traject vorm te geven echter moeten we ervoor waken dat maatregelen en perspectief niet te veel uit elkaar gaan lopen. Het perspectief moet uiteindelijk een antwoord bieden op de maatregelen die moeten worden getroffen in de gebieden. Naast het brede perspectief voor de landbouw moet er ook snel perspectief komen op legalisering van PAS-melders. Voor ons heeft dit prioriteit boven het creëren van stikstofruimte voor andere vergunningstrajecten.

Daarnaast merken we in ons eigen proces dat vertegenwoordigers van de landbouw op dit moment in een moeilijke positie zitten. In Groningen zitten we nog met alle partijen om tafel maar voor de landbouworganisaties is het lastig om over maatregelen te praten zonder dat helder is wat daar tegenover komt te staan (het perspectief).

3. Aandacht voor akkerbouw

De aandacht binnen het NPLG ligt met name bij de veehouderij. Daar ligt ook een enorme opgave. Dit betekent echter niet dat de akkerbouw de komende jaren niet ook een transitie moet doormaken. Derogatie en bufferstroken, 7^e NAP en bouwplanverruiming, GLB en basispremie, KRW/droogte/verzilting en NPLG; het zijn stevige veranderingen voor de akkerbouwsector. Een belangrijk akkerbouwgebied in Groningen zijn de Veenkoloniën. In dit gebied speelt met name een opgave met betrekking tot water en bodem. De Veenkoloniën ontwikkelen zich naar alle waarschijnlijkheid tot een meer gemengd gebied, waar de landbouwfunctie een belangrijke rol blijft houden, onder andere vanwege de waarde van het gebied voor de teelt van fabrieksaardappelen en suikerbieten. Hier liggen opgaven voor het verbeteren van de bodemstructuur, uitspoeling van voedings- en meststoffen, vasthouden van water en KRW-doelen. Daarnaast kiezen we ervoor om een stevigere structuur van groene en blauwe verbindingen te ontwikkelen in de veenkoloniën. Dat helpt om in tijden van droogte stofstormen tegen te gaan en vergroot ook de recreatieve aantrekkelijkheid van het gebied.

De opgave in dit gebied zijn fors. We hebben tijd nodig om te zien wat de consequenties zijn van dit pakket aan maatregelen en welke doelen hiermee gediend worden voordat we nieuwe doelen toevoegen. We willen graag in het gebied de uitwerking en de maatregelen vormgeven. Nog meer generieke maatregelen dienen voor de akkerbouw te worden voorkomen en dienen plaats te maken voor lokaal maatwerk.

Verduurzaming van de landbouw betekent dat er ook financiële motieven voor boeren moeten komen omdat te kunnen doen. Voor de Veenkoloniën betekent dit bijvoorbeeld dat er een verruiming van het bouwplan mogelijk gemaakt moet worden. Eiwitgewassen lijken daarin voorzichtig kansrijk. Daarom zijn trajecten als Fascinating behulpzaam, want daarmee creëer je binnen de keten perspectief. Maar daarmee zijn we er nog niet: een (landbouw-)transitie kun je niet alleen aan de 'markt' overlaten; je hebt voor zo'n traject ondersteuning van de overheid voor nodig. Ook voor de akkerbouw is het landbouwakkoord van groot belang.

Wat hebben de provincies nodig van het kabinet?

- Duidelijkheid in de doelen voor klimaat, natuur en perspectief voor de agrariërs. Het rijk kan de doelen voor klimaat en natuur niet verder meer uitstellen. Zoals hierboven al wordt geschetst zit er enorme druk op het gebiedsproces. Daarnaast is het goed om te beseffen dat het sluiten van het landbouwakkoord niet los staat van het proces dat in de provincies plaats vindt. Het perspectief is de tegenhanger van alle opgaven die onder het NPLG vallen. Voor veel van de partijen in het gebied zal hetgeen wat wordt afgesproken in het landbouwakkoord bepalend zijn voor hun opstelling in het gebiedsproces.
- Maatwerk voor de provincies. Geef ons de doelen waarmee wij aan de slag gaan in de gebieden om 'de hoe' vorm te geven. Met name voor akkerbouw zijn aanvullende generieke maatregelen niet gewenst. Bied ruimte voor lokaal maatwerk en ondersteun regionale oplossingen en innovatieve verduurzamingsstrategieën.

Wat hebben de provincies nodig van de Tweede Kamer?

- Langetermijnvisie → transitie landbouw- Welke plek neemt de landbouw in, in de toekomst? We hebben het over een transitie maar we slagen er nog onvoldoende in om daadwerkelijk een visie te creëren voor de landbouw voor lange termijn. Ook voor de akkerbouwsector. De horizon lijkt tot aan 2030 te lopen met een focus op de opgaven.
- Niet alleen focus op initiële middelen (25 miljard) maar ook een (middel) langetermijnstrategie.
- Blijf scherp op de integrale benadering - ook in relatie tot de nog aangekondigde doelen, 1+1=3
- Zorg voor rust - dit is het moment om de transitie vorm te geven van het landelijk gebied. Ondanks dat de wereld na 2030 natuurlijk moeilijk te voorspellen is, is er een enorme behoefte aan rust, aan een stabiel ondernemersklimaat met duidelijke kaders en randvoorwaarden.